

ผลการดูแลผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดผ่านกิจกรรมเยี่ยมบ้าน Outcome of Pharmaceutical care in Elderly Diabetic Patients that use Insulin Injection through Home visit by Pharmacist

พจมาลย์ บุญกลาง *

Photjamarn BoonKlang

Corresponding author : Email : Photjamarn2519@gmail.com

(Received: June 29, 2020 ; Revised : July 20, 2020 ; Accepted : July 30, 2020)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อค้นหาปัญหาของผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดในประเด็นการเก็บรักษายา ทักษะการฉีดยา และอธิบายลักษณะปัญหาของผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านความสามารถในการดูแลตนเอง

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยเชิงพรรณนา

วัสดุและวิธีการวิจัย : ศึกษาในผู้ป่วยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากศูนย์ดูแลต่อเนื่องโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรีและได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างน้อย 1 ครั้งในระหว่าง ตุลาคม 2562 ถึง กุมภาพันธ์ 2563 ใช้เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านของศูนย์ดูแลต่อเนื่อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัย : ผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 26 ราย เป็นเพศหญิง 16 ราย (61.5%) เพศชาย 10 ราย (38.5%) อายุระหว่าง 60 ปี ถึง 83 ปี ในการค้นหาปัญหาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเก็บรักษายาไม่ถูกต้อง 18 ราย (69.2%) โดยมักพบการเก็บยาอินซูลินฉีดไว้ที่ฝาตู้เย็นเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ การเก็บได้ช่องแช่แข็ง และการเก็บไว้โดยไม่ได้แช่เย็น ในส่วนทักษะการฉีดยาพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีทักษะการฉีดยาผิด โดยส่วนใหญ่จะหมุนปรับขนาดยาผิด รองลงมาได้แก่การฉีดยาบริเวณเดิมซ้ำ ๆ จนเกิดรอยซ้ำจากการฉีด เมื่อค้นหาปัญหาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบปัญหาเกิดขึ้น 4 ด้าน โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านร่างกาย 17 ราย รองลงมาได้แก่ ด้านความสามารถในการดูแลตนเอง 8 ราย ด้านจิตใจ 7 ราย และด้านสังคม 1 ราย

สรุปและข้อเสนอแนะ : ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ในการ 1) จัดบริการ ณ สถานบริการในการให้คำแนะนำการจัดเก็บยาที่ถูกต้อง การทบทวนทักษะการฉีดยา การตรวจร่างกายเพื่อประเมินผิวหนังบริเวณฉีดยาของผู้ป่วย 2) การทำให้ผู้ดูแลและเครือข่ายชุมชนมีส่วนช่วยเหลือผู้ป่วยโดยการถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการใช้อินซูลินฉีด อย่างไรก็ตามการศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศูนย์ดูแลต่อเนื่องเท่านั้นหากต้องการศึกษาปัญหาที่ครอบคลุมควรทำการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดทั้งหมดเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและลักษณะของปัญหาทั้งนี้เพื่อการจัดบริการให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้ป่วยมากขึ้น

คำสำคัญ : การดูแลต่อเนื่องด้านยา ; การเยี่ยมบ้านโดยเภสัชกร ; ผู้สูงอายุ ; การใช้อินซูลินฉีด

ABSTRACT

Purpose : To 1) identify problems of elderly diabetic patients with insulin injection in drug storage and injection skills 2) To describe the problems of elderly diabetic patients with insulin injection in various fields 2.1) Physical aspect 2.2) Psychological 2.3) Social aspect and 2.4) self-care ability.

Design : Descriptive research

Materials and Methods : The study was conducted in patients who were registered at the Continuing care center at Changhan hospital and received at least one home visit between October 2019 to February 2020 and using the tool to record the home visit. Data were analyzed using frequency, percentage.

Main findings : The results of the study of 26 subjects were 16 female (61.5%), 10 males (38.5%), aged between 60-83 years old. Most of the problem storage insulin injections were stored in the refrigerator lid, under the freezer and storage without refrigeration, respectively. For injection skills was found that the sample group still had the wrong injection skills. Most of wrong skill was wrong dose rotated, injection at the same body area, respectively. Finding for problems through in-depth interviews, the most common problems was physical problem 17 patients, self-care ability problem 7 patients and social problem 1 patients.

Conclusion and Recommendations : The results of this study can be used to 1) provide on-site service to accurate drug storage and injection skills review physical examination to assess the skin at the injection site of patient. 2) Engaging caregivers and community networks to assist patients by transferring knowledge and skills in the use of insulin injections. However, this study was aimed at patients who were registered with and continuing care center if need to study the problems covered, a study of all insulin injected elderly diabetic patients should be conducted to identify the problem and the nature of the problem in order to provide services that are more appropriate to the patient's age.

Keywords : Continued care in medicine ; Home visits by a pharmacist ; The elderly ; Insulin injection

บทนำ

ปัจจุบันโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรีมีผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 2323 ราย เป็นกลุ่มผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 1497 ราย ในจำนวนนี้มีผู้ป่วยสูงอายุที่ต้องใช้อินซูลินฉีด จำนวน 385 ราย จากการประเมินการใช้ยาในแผนกผู้ป่วยนอก พบว่าผู้สูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดนี้มีปัญหาการใช้ยาจนส่งผลกระทบต่อผลการรักษาและคุณภาพชีวิตของตัวผู้ป่วยเอง ในปี พ.ศ. 2559 ถึง 2561 ผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดบางส่วนได้รับการเยี่ยมบ้านโดยเภสัชกรและสหสาขาวิชาชีพทำให้ได้พบปัญหาหลายประการที่เกิดผลกระทบต่อผลการรักษาและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยกลุ่มนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะจัดทำโครงการการดูแลผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดผ่านกิจกรรมเยี่ยมบ้านต่อเนื่องเพื่อให้ผลการรักษาของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี

กรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อค้นหาปัญหาของผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีด
2. เพื่ออธิบายลักษณะปัญหาผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากศูนย์ดูแลต่อเนื่องโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรีและได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างน้อย 1 ครั้งในระหว่าง ตุลาคม 2562 ถึง กุมภาพันธ์ 2563 โดยผู้ป่วยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากศูนย์ดูแลต่อเนื่อง หมายถึง ผู้ป่วยเบาหวานที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ได้รับการรักษาโดยการใช้อินซูลินฉีด และมีปัญหาอย่างน้อย 1 ข้อดังนี้

1. จากแผนกผู้ป่วยนอกผู้ป่วยมีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดสูงเกิน 180 mg/dL ต่อกันเกิน 3 รอบการนัด
2. จากแผนกผู้ป่วยในเมื่อทำการระบุนการวางแผนการจำหน่ายแล้วพบว่าผู้ป่วยยังมีความเสี่ยงต่อปัญหาทางร่างกาย จิตใจ สังคมและผู้ดูแล
3. จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงพยาบาลที่พบปัญหาของผู้ป่วยและคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการรักษา

2. ดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้าน ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) และการสังเกต (Observation) จากนั้นนำข้อมูลบันทึกในแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านของศูนย์ดูแลต่อเนื่องโรงพยาบาล จังหวัด

3. นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยความถี่ร้อยละ
4. นำข้อมูลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
5. สรุปผลตามวัตถุประสงค์ในการค้นหาปัญหาและอธิบายลักษณะปัญหา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านของศูนย์ดูแลต่อเนื่องโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรี

2. แบบคำถามกึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์เชิงลึกวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์และนำเสนอด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage)

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลในผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากศูนย์ดูแลต่อเนื่องโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรีและได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างน้อย 1 ครั้งในระหว่าง ตุลาคม 2562 ถึง กุมภาพันธ์ 2563

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (n=26)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
หญิง	16(61.5)
ชาย	10(38.5)
สถานะ	
คู่	19(73.1)
หม้าย	7(26.6)
สิทธิการรักษา	
สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า	26(100)

กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 60 ปี ถึง 83 ปี โดยเพศหญิงอายุเฉลี่ย 66.4 ปี (min=60 max=83) เพศชายอายุเฉลี่ย 66.9 ปี (min=60 max=81)

ตารางที่ 2 ปัญหาผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีด (n=26)

ประเด็นปัญหา	จำนวน (ร้อยละ)
การเก็บยาฉีด	
ไม่ถูก	18(69.2)
ถูก	8(30.8)
เทคนิคการฉีด	
ไม่ถูก	15(57.7)
ถูก	11(42.3)

ผลการศึกษาเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง 26 ราย เป็นเพศหญิง 16 ราย (61.5%) เพศชาย 10 ราย (38.5%) อายุระหว่าง 60 ปี ถึง 83 ปี ในการค้นหาปัญหาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเก็บรักษายาไม่ถูกต้อง 18 ราย (69.2%) โดยมักพบการเก็บยาอินซูลินฉีดไว้ที่ฝาตู้เย็นเป็นส่วนใหญ่ รองลง

มาได้แก่ การเก็บใต้ช่องแช่แข็ง และการเก็บไว้โดยไม่ได้แช่เย็น ในส่วนทักษะการฉีดพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีทักษะการฉีดยาผิด โดยส่วนใหญ่จะหมุนปรับขนาดยาผิด รองลงมาได้แก่การฉีดบริเวณเดิมซ้ำ ๆ จนเกิดรอยซ้ำจากการฉีด

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตารางที่ 3 ลักษณะปัญหาผู้ป่วยเบาหวานสูงอายุที่มีการใช้อินซูลินฉีด(n=26)

ลักษณะปัญหา	ความถี่
ด้านร่างกาย	17
ด้านความสามารถการดูแลตนเอง	8
ด้านจิตใจ	7
ด้านสังคม	1

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบปัญหาเกิดขึ้น 4 ด้านโดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านร่างกาย 17 ราย รองลงมาได้แก่ ด้านความสามารถในการดูแลตนเอง 8 ราย ด้านจิตใจ 7 ราย และ ด้านสังคม 1 ราย

ด้านร่างกาย

กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีปัญหาด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่

1. ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ตามเกณฑ์เป้าหมายได้
2. พฤติกรรมการกินไม่เหมาะสมกับโรคที่เป็น
3. มีผลข้างเคียงจากการใช้ยา บางรายเกิดจากผลของยาที่ใช้หลายตัวโดยผู้ป่วยไม่ได้แจ้งทีมรักษาให้ทราบว่าได้ใช้ยาอะไรจากที่ไหนบ้าง

ตัวอย่างคำพูด

“บ่ค่อยกินข้าว กินข้าวบ่แซบ กินบ่ค่อยเป็นเวลา ล่างเพื่อกะกินช่วงบ่ายสองบ่ายสาม ล่างเพื่อกะจะเมื่อยหลายกะกินน้ำหวาน” (ไม่ค่อยกินข้าว กินข้าวไม่อร่อย กินไม่ค่อยเป็นเวลา บางครั้งจะกินข้าวประมาณ 14.00 น หรือ 15.00 น บางครั้งเหนื่อมากจะกินน้ำหวาน) ผู้ให้ข้อมูล⁴

“ฉันมีตามัวมาประมาณ 4 เดือนแล้ว อยากไปตรวจตาอยู่ หนึ่งหม่องฉิดกะเป็นรอยอยู่แต่ว่าก็บ่ได้เจ็บได้หยัง” (ผิวหนังบริเวณฉิดมีรอยซ้ำ แต่ไม่รู้สึเจ็บ) ผู้ให้ข้อมูล⁶

“ผมกังวลเรื่องที่ผมเดินไม่ได้มากกว่านะคุณหมอ มันเดินยาก ขาบวม ผมเคยเดินได้ ผมไปหาหมอที่ขอนแก่นด้วย (รพ.เอกชน) เขาว่าผมเป็นเส้นประสาทอักเสบให้ยามากิน ผมไม่ได้บอกเขาว่าผมเป็นเบาหวานและไม่ได้บอกว่าเขา

อะไรอยู่แล้วบ้าง” ผู้ให้ข้อมูล⁸

ด้านความสามารถในการดูแลตนเอง

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังมีปัญหาในการใช้ยาฉีดด้วยตนเองอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ได้แก่ ปัญหาด้านสายตา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการหมุนสเกลปากกาฉิดยา อุปสรรคต่อการมองเห็นบริเวณผิวหนังที่ต้องฉิด อุปสรรคต่อการแทงเข็มลงไปบนผิวหนัง อุปสรรคต่อการปิดบล็อกเข็มกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่มีผู้ดูแลที่สามารถฉิดยาให้ได้ เช่น อาศัยอยู่กับผู้สูงด้วยกัน ผู้สูงอายุนั้นก็ไม่สามารถฉิดยาให้กลุ่มตัวอย่างได้ กลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งจำคนที่เคยฉิดเป็นผู้ฉิดให้มีทั้งกลุ่มที่มาฉิดให้ที่บ้านและกลุ่มที่ผู้ป่วยต้องเดินทางไปหาที่บ้านผู้ฉิด

ตัวอย่างคำพูด

“บ่กล้าฉิดเองดอก ยาน กะให้ญาติบ้านพุ่นละฉิดให้ ตอนเช้าก็ขับมอไซด์ไปฉิด” (ไม่กล้าฉิดเอง กลัวให้ญาติช่วยฉิดให้ ตอนเช้าจะขับรถจักรยานยนต์ไปฉิด) ผู้ให้ข้อมูล⁴

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจต่อตัวโรคว่าเป็นโรคที่รักษาไม่หายต้องรักษาไปตลอดชีวิต และไม่คิดว่าตัวโรคจะเป็นปัญหากับการดำรงชีวิต แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับอินซูลินฉีดยังมีความกลัวต่อการฉิดยา เช่น ไม่กล้าฉิดเอง ไม่กล้าฉิดบริเวณผิวหนังหน้าท้อง กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งคิดว่าหากตนเองได้รับการรักษาโดยใช้อินซูลินฉีดแล้วหมายความว่า ตนเองมีอาการหนักมาก

ตัวอย่างคำพูด

“เบาหวานมันกะสืบเซาดอก เฮกะรักษามันไปเรื่อย”

(เบาหวานก็ไม่หายหรือ เราที่รักษามันไปเรื่อย ๆ) ผู้ให้ข้อมูล¹

“เรื่องโรคนี้เข้าใจดี คนเฮ็ดกับข้าวก็มี บั๊มหยังยากเลย เรื่องโรคนี้คิดว่าสาคูควบคุมได้อยู่สำหรับเบาหวานนี้” (เรื่องโรคนี้เข้าใจดี คนทำกับข้าวให้ก็มี ไม่มีอะไรยุ่งยาก เรื่องโรคคิดว่าควบคุมได้) ผู้ให้ข้อมูล³

“เข้าใจอยู่ว่าเป็นโรคที่รักษาหาย” (เข้าใจว่าเป็นโรคที่รักษาไม่หาย) ผู้ให้ข้อมูล⁴

“เข้าใจว่าโรคเบาหวานเป็นโรคที่ต้องรักษาตลอดชีวิต เรื่องไปตามนัดนี้ฉันไปตลอด เรื่องเจ็บป่วยไม่ได้กังวลใจอะไร” ผู้ให้ข้อมูล⁶

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเครียด เช่น เครียดเรื่องของบุคคลในครอบครัว

ตัวอย่างคำพูด

“ยากแต่นำหลานนี้ละ เอียนกะบ่ได้เก็บได้เมียน” (ยุ่งกับหลานที่อายุน้อยยังไม่เข้าโรงเรียน บ้านก็ไม่ได้เก็บกวาด) ผู้ให้ข้อมูล 1

“อันที่คิดยาก อันที่คืตน่าจะคือหลาน เว้าปฟัง นอนก็ป่หลับคืตนำเขาหลาย” ผู้ให้ข้อมูล 3

“แต่กังวลเรื่องหนี้สินรอกส.เป็นหนี้อยู่ประมาณหมื่นกว่าบาทโครงการเงินล้านในหมู่บ้าน” ผู้ให้ข้อมูล⁶ ด้านสังคม

กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดไม่มีปัญหาด้านสังคม อันเนื่องมาจากลักษณะสังคมของหมู่บ้านยังอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีเพียง 1 รายที่มีปัญหาเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีหนี้สินเดิมอยู่จำนวนหนึ่ง

ตัวอย่างคำพูด

“แต่กังวลเรื่องหนี้สินรอกส.เป็นหนี้อยู่ประมาณหมื่นกว่าบาทโครงการเงินล้านในหมู่บ้าน” ผู้ให้ข้อมูล⁶

วิจารณ์

ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปรับยา กินและยาฉีดเองโดยไม่ได้ปรึกษาบุคลากรทางการแพทย์ มีการกินยาและฉีดยาไม่สม่ำเสมอโดยเฉพาะในรายที่จัดยาหรือฉีดยาเองไม่ได้และผู้ดูแลไม่ได้ช่วยด้วยทุกวัน ในประเด็นการเก็บรักษาอินซูลินฉีดยังพบกลุ่มตัวอย่าง

เก็บไม่ถูกต้องซึ่งทำให้ยาเปลี่ยนสภาพได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการรักษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ยาของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาในประเด็น ความจำ การมองเห็น และการใช้มือหยิบจับ^{1,2}

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

การศึกษาค้นคว้าในกลุ่มตัวอย่าง 26 ราย ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาในประเด็น ลักษณะปัญหาของผู้สูงอายุด้านความจำ การมองเห็น การใช้มือหยิบจับ ดังนั้นการมีผู้ดูแลจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้อายและดูแลสุขภาพทั่วไปของผู้ป่วย ในอนาคตที่มีผู้สูงอายุเป็นประชากรส่วนใหญ่ในระดับชุมชนควรจัดให้มีผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนนั้น ๆ ด้วย

จากผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการจัดบริการในสถานบริการทั้งในระดับโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการให้คำแนะนำการจัดเก็บยาที่ถูกต้อง การทบทวนทักษะการฉีดยา การตรวจร่างกายเพื่อประเมินผิวหนังบริเวณฉีดยาของผู้ป่วย การทำให้ผู้ดูแลและเครือข่ายชุมชนมีส่วนช่วยเหลือผู้ป่วยโดยการถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการใช้อินซูลินฉีด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาในประเด็นการทำลายเข็มหรือหลอดยาที่ใช้แล้วดังนั้นหากมีการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาประเด็นการทำลายเข็มหรือหลอดยาที่ใช้แล้วด้วย และควรศึกษาในกลุ่มอายุอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบลักษณะปัญหาอันจะนำไปสู่การจัดบริการทางสุขภาพที่มีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลจังหารนายแพทย์ชนาคร ศิริระภูมิที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาครั้งนี้ ขอคุณทีมงานเยี่ยมบ้าน พยาบาลประจำศูนย์เยี่ยมบ้านที่มีเมตตาไม่ว่าจะต่อคนไข้หรือผู้ร่วมงาน โภชนาการประจำโรงพยาบาลและเป็นทีมงานผู้ร่วมออกเยี่ยมบ้านอย่างสม่ำเสมอ

ขอบคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขต
อำเภอจันทารทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. จิตชนก ลีทวีสุข ,พชร เมชี, พรทิพย์พา ถวี, พิษสินีญ
ญานะ, พิธาน จินดาวัฒนวงศ์, สลิตภัทร ธีรธัญบุรณ์,
และคนอื่น ๆ. พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยสูงอายุโรค
เรื้อรังในชุมชนเชียงทอง ตำบลระแหง อำเภอเมือง
จังหวัดตาก [วิทยานิพนธ์]. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
นเรศวร ; 2556.
2. อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์, นิรนาท วิทย์โชคกิตติคุณ.
พฤติกรรมการใช้ยาในผู้สูงอายุไทย [อินเทอร์เน็ต].
นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ; 2556 [เข้าถึง
เมื่อ 17 มิถุนายน 2559]. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.hsri.or.th/research/detail/6891>

